ఊళ్ళో వాళ్ళు విరాజ డమ్ము కొడుతూ ఆ వూరిలో కల్లా ఎత్తయిన ఇంటి ముందు ఒకజీపు ఆగింది. అందులోంచి ఆదుర్దాగా తాశీల్దారు గారు ఉరికినట్టుగా దిగారు. పరుగెడుతున్నట్టుగా నడిచారు. సంక్రాంతి పండుగ సామాన్ల కోసమని సమానాలుగా ముగ్గు అలికింది. ఆయన లెక్క చేయకుండా లోపలి కెళ్ళారు. చుట్ట కాలుస్తున్న రామయ్య చేతుల్లో చుట్ట ఒకసారి చూసి పట్టుకుని లేచి కాళ్ళుపట్టుకున్నట్టుగా నిలబడ్డాడు. కాళ్ళు చేతులు ఆడటం లేదు తాశీల్దార్‌గారికి. ఉద్యోగం వూడిపోతే ఫరవాలేదు కాని ఫించను ఆపేస్తారని ఆయన ఆదుర్దా. సరిగ్గా రెండు రోజుల్లోనే మంత్రిగారి ప్రోగ్రామ్. అన్ని తాలూకాల్లోనూ ఉన్నా లేకపోయినా ఎలాగైనా పంచేయాలని నిర్ణయించుకున్నారట. భోజనం చేసే వరకూ బతిమిలాడించుకుని, ఇద్దరూగా టీ తాగిన తరువాత సరే అన్నాడు రామయ్య.

* * *

"ఒరేయ్! విశాపట్నం పిచ్చాసుపత్రి గోడలంత ఎత్తుగా వుంటాయి కదా, యాడెలా దూకి దాటావ్?" ఆశ్చర్యంగా అడిగాడు సూరిగాడు, సింహాచలం వైపు చూపించి.

"ఒరేయ్ లప్పి సామిగా! నే డబ్బు రిత్తా కాని ఒక పోడా కొట్టి సింహాచలం వెంకప్ప కొట్టేహా' ఎండ దెబ్బ కొట్టింది ఎదవ నాయాల్కి." పోడా కొట్టు అప్పలసామికి సంకా ఇచ్చాడు సిర్కిగాడు.

"ఏ రోయ్ సింహాచలం! ఇప్పటి దాకా బాగానే ఉన్నావ్ కడుతూ ఏట్టూ ఎర్రి సూపు. ఎదవ పెపంచకంలో పిచ్చ వెర్రెక్కువై పోనాది మనుసులు సెనంలో ఎర్రోళ్ళయి పోతున్నారు" జాలితో పెదాలు చప్పరించాడు సుబ్బన్న.

"ఒరేయ్ పెద్ద! యిలారా సేను సూపిస్తా కుర్రదాని కోసం సూపిస్తా కోసండు డబ్బుం లగెత్తు తావుంట మువ్వేం మొగోడివిరా? అమ్మమ్మలా సూపుంది యిక్కడ కాదెహా అక్కడ. ఎర్రి కుక్క మొచాల సూడ సూసి ఆళ్ళ లల్లో పేలు కన్యలగా సెప్పెహా ఎదవ బుర్ల లయిటాలు" అన్నాడు సూరిగాడు.

"సత్తె పెమానంగా సెప్తున్నా సూర్నో దేవుడు సాచ్చిగా" అని గుడి వైపు చూపించాడు సింహాచలం.

"ఒరేయ్!"

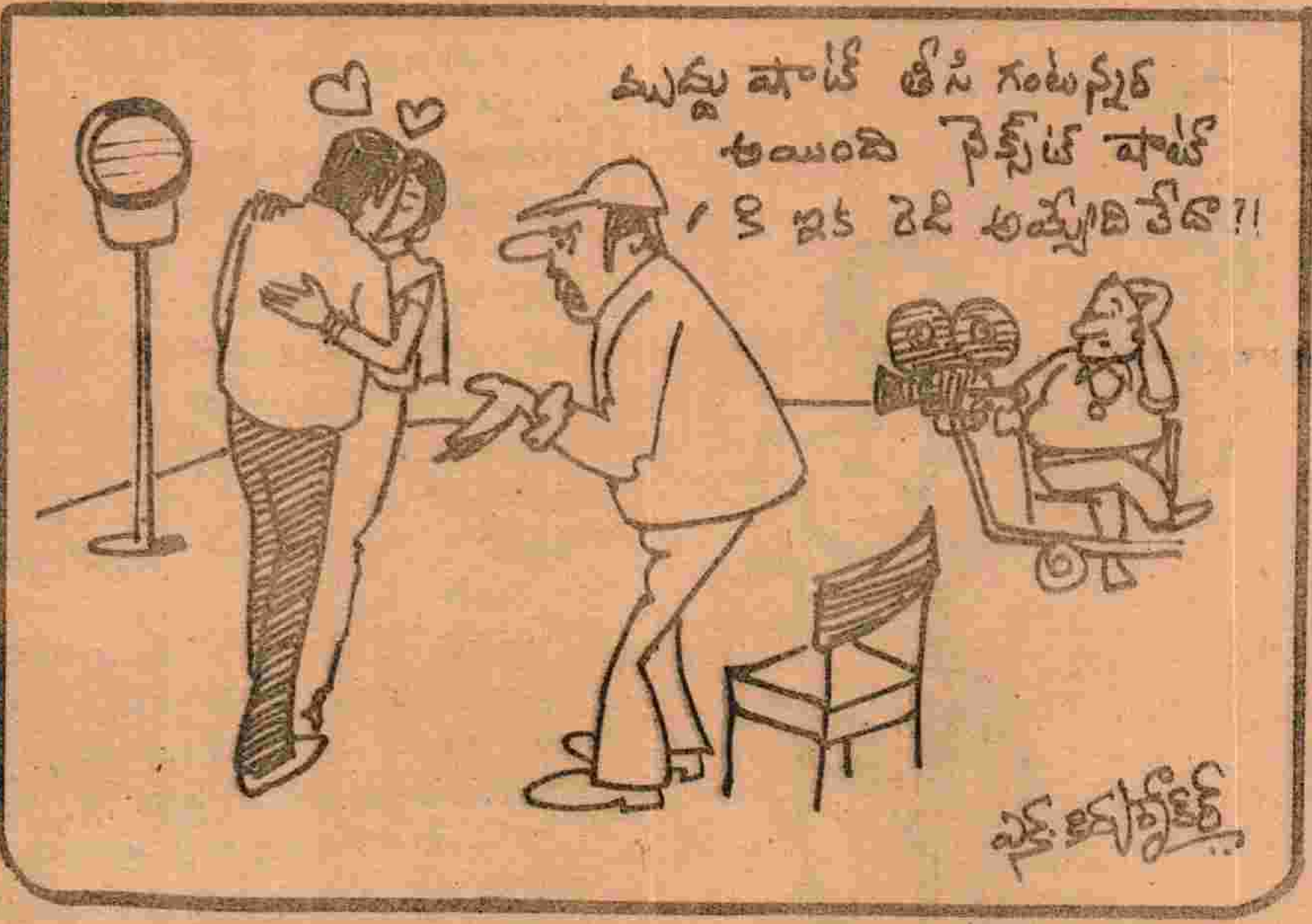

దొంగనాకొడుకుల్ని గుళ్లోకి పోనిచ్చి కొట్టగొట్టగా మనిషిని గా పట్టి దేవుని బిగా పెట్టిం వెజ తెల్లేసినట్లుటేసి సింహాచలం లా లోడికెళ్ళాలా లోపలైపోవాడు దేవుడు." నారిగాడు దేవుని మాట జారి వద్దాడు.

"ఒరేయ్ పెంచ!"

ఎటుటి పడిపిలి దోయకుండా యారళ్ళ చిన్ని నిలువు దోపిడీ సెల్తున్నారు కని పిచ దొంగల్నిచ్చి దొంగోళ్ళు వాపి దేవుడు విష్ణుం లేదు. నువ్వు ఒక్కొక్క వూరుకోడోయ్. పెట్టురు కన్నాలంటే అన్యాయంగా చచ్చిపోతావ్" భయం పెట్టాడు రంగప్ప.

"పోని నీ సాడ ఒట్టు" సి హోచం రంగప్ప ఆం 'హాడ చేయి పెట్టబోయాడు.

"నీ టుంప తెగ, అంతేసే ఆమంటే ఆత్తి సేసెద్దిరా ఎటుటి నా కొడకా. వాహా మూడాను లొచ్చేసేయగందా లని చేప టకీలో మని వచ్చిపోతే నా పొట్లో సువ్వు కాకుని ఆట కొట్టద్ద మనా? ఆ పప్పుదేం వుడవు." ఎదిరించి కొట్టాడు సింహాచలం చేరిని సుబ్బన్న.

"ఎదునాకొడుకులికి పరాశకాలు ఎక్కువై పోనాయి. నా అప్పు ఎలా సెప్పాలో తెలియటం లేదు. మందు కొట్టినోడికి సత్తు! ఆది రోగిష్ఠి పకి సేక ముక్కుపోడికి ఎప్పుడూ పుత్తే. అయినా సేకాట ఎటుటితో నా కేటి? గాను చచ్చితే ఎంత చేపోతే ఎంత?" అని విసుగ్గా అక్కడి నుంచి లేచిపోయాడు సింహాచలం.

ఆ లాపటిట్టు కిందే అంతా వింటున్న చంద్రయ్య తాత భట్టు ఆ టి వి చిప్పుల్ని ఉన్ని "ఏటిమో పోనారా. పేహా యున్నా. మప్పే వాడిదే భూమున్నా వోడు సినా తెలివైవోడు. ఆ పాటుట్టుకుని కోటికి నడుస్తాడు. పేదవాడు మోడమట్టాడు. ఆ నా టట్టుకునే కోటి కోటి వోట్లు గుంజేసి కూటున్నాడు. ఎటొచ్చి ఆ నాటి టున్న వోట్లం మనమే వెర్రి వన్నాయం."

"ఒరేయ్!

ఆ స్త్రీ వాడిదే భూ మున్నది కొత్త పడం కాదెహ. నా గిత్త సుత్తు ఉన్నట్టున్నది యుంటూనే ఉ టన్నా. ఏటో సహార్ధం గ డ. తాళిత్తాడు బావొచ్చారంట గ డ" చ ద్రయ్య తాత పాటులు విన్న పేకాట పార్టీ వాళ్ళ నోళ్ళు నిరిచారు.

తొందర మరిరి పూసవెర్రి అప్పుడు ది కాని పూసవెర్రి రంగులు పాకుతున్నది కదా అని కొండరు భయపడుతున్నారు. అయితేమి చింతా

పుట్టిన రోజు

— వజ్ఝల కాళిదాసు

పుట్టిన రోజు రాగానే
 పట్టెడు సంతోషం ఎందుకు?
 మరో సంవత్సరం పూర్తిగా
 బ్రతికాం కదా అనా!?
ఆయుర్భాగ్యంలో ఒక సంవత్సరం
అయిపోయిందని ఏడవాలి కాని!
 గతించి పోయిన సంగతుల
 స్మృతులన్నీ లెక్క వేసుకొని
 భావిలో ముళ్ళు లేని సక్రమ
 పథం నిర్మించుకోటానికి
 పుట్టిన రోజొక మైలురాయి
 అందుకే కావాలు హర్షదాయి!
ఆయుష్షు సహస్ర మాసాలని
అర్జించాలి అపారంగా;
క్షణభంగురం జీవితమని
దానం చేయాలి దండిగా!

మనిషికి పిచ్చెక్కించి మరీ మరీ సన్మానించి ఉంటేదా! అని సర్దిపెట్టుకున్నారు. వండిన కూరంతా పూటకే, తూడదెబ్బే తింతా కాటికే ఒప్పు పెట్టి పేదలకు పెంపిటున ఆయనకు పంటుకట్టించినదేమైనా సంతో షించాం కొంత మంది. ఉప్పుస తప్పుడు సమస్య మంచి ఇంకా తేసుకోలేదు, ఉప్పురంగా కాలుండుకి యుంట కలు కరిగితే పుట్టి ని ప్రళయం మా యా కొన్ని తెచ్చాని భయపడుతున్నారు మరి కొంత మంది. దండబెట్టడానికైనా, గొంగో పెరిపెట్టడానికైనా కనీసం అవసరమే తేకైనా కావాలి చిన్న వాళ్ళకు కాలులో దిలేస్తే, పేదవాళ్ళ కు పి ఏదైనా గొడుగు తెచ్చెద్దాని అశానాన్ని ఆయనగారు అక్రమించుకోడం చూసేవాళ్లే అం కున్నారు కొందరుంది.

ఆ వూళ్లో వాళ్ళ ఏంతే మరున్నా అంటు గ్ర రోజున మంత్రిగారు వచ్చారు. అంటుపైన పెరు ధూవాలో ఆయన అరి పెట్టంగ కు పట్టాలు పంచి పెట్టారు. పెరిగి మందికి చ దడానికి వివు ట పడితే చంద్రయ్యగార్ని పది నిముషాలు పొగిడి "దాన కర్ణ!" అని పిలిచారు. ఉబ్బితబ్బిబ్బయ్యారు వూరి వాళ్ళు!

• • •

పదేళ్ళ తర్వాత ఆ వూరి పెరు మళ్ళీ పేపర్లో పడింది. నారిగాడు అరెస్టయ్యాడు! అయినా దేశంలో రక్తం కాలువలై ప్రవహించలేదు. రైళ్ళు ఆగి పోలేదు. బస్సులు తగలడం లేదు. నారిగాడి తోపాటు అరెస్టయితే విడుదలై తర్వాత నవ్వుడు పడవో మంత్రి పదవో దక్కేసి ఉన్న ఉరాశ నల వాళ్ళెవరూ లేరు వాడికి. సింహాచలానికి ఏదయినా ప్రచారం చేయడానికిక్కడా జరిపిన ఇంటర్వ్యూలు లేదు వాడికి. వాళ్ళని డాక్టరు తిండి దిగ్గినట్టే సన్నేడు. తి టానికి తిండి లేదు కాబట్టే వస్తులు పడుకుం టున్న తల్లి, పెళ్ళాం సిడిసిరో ఎక్కెక్కి ఏడు స్తున్నారు. దొక్కలు మాడుతున్న వాళ్ళంతా అక్కడ చేరి వోదార్చుతున్నారు వాళ్ళని!

• • •

"బాబూ!

వా అయ్య పిస్తున్నాడే వచ్చిపోయాడు. కడుపు కట్టుకుని పెంచింది నా తల్లి. ఆ తల్లినాడ పెంపొందం సేసి సెప్తున్నా. వోసగా లుండేడి. వూరికి దూరంగా ఉరిగి నా వూళ్ళ భూమంతుడు భూమి ఇచ్చాడు నాకు. ఇచ్చిన దాన్ని కన్నుర్తిగా తనోళ్ళడే మింగేసి భూమి దొచ్చిన పట్టాం నలు యిమున్నకోలేక దక్కిపోడు సెప్పయ్య బాబు. పుట్టబోయే పిల్లలకూ పిల్లలకూ, గిత్తలకి లత్తలకి కోటుంకి కోడళ్ళకీ కన్నకి నిక్కంకీ రాయుగా ఇంకా మిగిలుంటుంది. ఆత్రోని పొముల్ని అల్లుడు ధారపోసినట్టు సేసి 'దానకర్ణుడు' అయిపోనాడు. దాపోసిన దానికి భయపట్టి అరెపరానికి అరెసేంది బెరాలాడుతున్నాడు పదేళ్ళ నుంచీ.

"వెన్నుకోలాని పిలిపోరాలు ఆట మైదానాలు మనం పంపకం చేయాలనేడు. మనం పంచిపెట్టేంది మంచి భూమే. చేద్యమైనా ఒక్కటూ లోక్కం నాకు జరుగుటలేదు. నాను తప్పు చేసిందంటే ఇంకో మంత్రిగారి చేత అదే భూమిని మనతా వోట్లకు పంచితే సేయమన్నారు. పట్టాలు పంచిపెట్టాలట్టు

పెదల్లో ఫోటోలు పదే పదే తీయించుకుని పత్రికల్లో అంటించుకున్నోళ్ళు మనకేం కొదవేంటి?

దేవుడు వరమిస్తే సరిపోదా యీగా పూజారి వరం యివ్వొద్దా' అని పిచ్చి సేత మనకు నేర్పిందండి చెలమయ్యబాబు.

దేవుడికి ఇళ్ళొచ్చి గొప్పగా దొంగతనం చేసినోళ్ళను పట్టుకుంటే పూజారి పెళ్ళాం మెళ్ళో పుస్తెలతాడు తెచ్చేశారు బాబ్రాపత్తా అన్నారండి. ఆ సనాయోళ్ళని తీసుకెళ్ళి నానాబ్బో సేసినప్పు పోలీసులు. దుస్తుకుంటుంటే ఆడి నడుము ఇరిచి, కాళ్ళిద్దీ రెచ్చ గొట్టారండి. దుమ్ముకొట్టేసారండి నాది తప్పేలేదని. వాయినాళ్ళు మనసు లంకించుకునవి. . . .

"వాళ్లే అప్పు, అంటే (ప్రమాణ్యానికి చెప్పిస్తే లేదా మీరు జరిగిన బాగ్యం మరిచి' రా వాదిప్పు లడిగాడు నారిగాణ్ణి.

"సెప్పి సెప్పి బాబు నోటికొచ్చినట్టండండి. సెప్పారు ఇరిగి పోయారాయండి. పిల్లోళ్ల పొట్ట తింటి. అప్పుడు పింటి డి డి వాడు దొంగోడితే నావాడ్నాడంటే యుంట్లోగండి. దాంట్ల సెల్ లో నావాడ్నాడంటే హింది అండి. మరి పెద్దోళ్ళాంటో మావాడ్నాడంటే ఇప్పు కైలో అరెట్టారండి. పేరు బంగారం బట్టలు కొట్టారండి. బనప్పాళ్ళు ఆ బజార్లో నావాళ్ళ రావుగదాండి. అందుకే మనోళ్ళ సేసినవి కి. మళ్ళీ సినుక్కుంటే ఆడి బుద్ధికి అట్టుండేదండి.

పట్నంలో సదివినోళ్ళు బయట్నా కైళ్ళ తిరి కొట్టడం సంగతి తమరు చెప్పినందున నన్ను సెమించండి." అన్నాడు నారిగాడు.

అంతటి కోపంలోనూ కామాశాస్త్రి యీమాటలకి నోటిలు గుర్తొచ్చి క్షణకాలం నవ్వుకున్నాడు చిన్నగా. కాని గోడమీద టోపీ పోలీసు అధికారి పటాటోపాన్ని మరుక్షణంలో కప్పించి వేయడంతో శర్మాతి కనకారావు సంగతి గుర్తొచ్చింది.

"అయితే కానిస్టేబుల్ కనకారావుని ఎందుకు కొట్టావ్?" కొట్టినట్టుగా అడిగాడు డి. ఎస్. పి. రావు.

"లక్ష్మణసామికి సూడువిగాని ఊరెత్తనాని రాముడికి ఏ దెబ్బతేదండి. పట్నంలోని సిటిన లంకే గాని పరుసింపాడు అనవడతేండి. భస్మోల్లి తంతే భగవంతుడికి తగలక పోతే లాటిలాటోళ్ళు నా పిల్లలూరికెలా వత్తారండి బాబు" అని ఆవేదనంగా అన్నాడు నారిగడు.

"ఓహో అలాగేం డ్యూటీలోవున్న కానిస్టేబుల్ని కొడితే శిక్షేమిటో తెల్సా?"

"శిక్షలు తెలితేగాని ఈ రోజుల్లో యిలాటేమిటి మాట అలాసేయి లేదు బాబు. నాయుడు పంట విరాకు తెంపడు. పట్టాలు నాకిచ్చిన మర్నాడే ముద్రలు సరిగ్గా సుట్టలేదని తీస్కొని మళ్ళీ నాకు పట్టాలు తిరిగిచ్చలేదు. అడిగితే నిన్నటి దాకా వాడి. ఈఊర్యాంపిరాది. మనలో మనకేటి. రొక్కం కావాలిస్తే కాదన్నావా అని అప్పుడప్పుడూ పాటికో పరకో చెలమయ్యబాబు సేతిలో పెట్టేవోరండి. ఆ పాటిక్కీ పరక్కీ సక్రవడ్డీలు కట్టి సివరకోరోజున మాపట్టాలన్ని నా దగ్గిర తాకట్టు

ఇంకా ఆలోచిస్తున్నా? ఫొటో — పి. వి. ఆర్. నారాయణ

అన్నారండి. లెక్కలు మక్కలు సేసుకుని డబ్బు లిరిగిచ్చి నోళ్ళెక్కడా మొండిసేయి సూపాడండి. యిప్పుడేమో భర పెరిగిపోనాది. అరెకరానికి ఆయి పోతే ఆభూమి నా కొత్తాడటండి. ఏళ్ళ తరబడి అసలు కట్టా తిరిగి నాగోడు చెప్పుకుంటే మనవా పట్టించుకోలేదు, బాబూ!

బాబూ!

నాలాటోళ్ళకు సాయం సెయ్యాలని తెమ్మన్న పట్టాల్ని, గొప్పోళ్ళు తమగొడ్ల పాకల్లో పిల్లకోటు పాతేట్ల సేత కట్టేయిస్తున్నారు. కాని మాలాటి కాకీబట్టలోళ్ళు ఆ గొప్పోళ్లకి సుట్టాలు కాకా దని దేవుడికి మొక్కుతున్నా. ఇన్నేళ్ళుగా మనస్సు తిప్పు పెనములు బుసలు కొడుతున్నాయి నా లో ఎప్పుడు ఎవర్ని కాటేత్తాయో చెప్పటం కట్టం నా బువారం ఎలాగోలా మీరే సర్దుబాటు సేయాలి బాబు" అని భోరు మన్నాడు నారిగాడు.

నేనుడు చెప్పేది అంత తేరిగ్గా నమ్మనాడ

> ## బిందువూ
> ## అనంతం
>
> ఒక చెమట బిందువుని
> విపులీకరిస్తే
> ప్రతిఫలిస్తా యెన్నో
> కళాఖండాలు
> ఒక కన్నీటి బొట్టుని
> పరిశోధిస్తే
> పరిధే దొరకదు
> మరి బాధలకు
>
> —అలిశెట్టి ప్రభాకర్

దని స్వర్తి ధర్మం చెప్పుతున్నా ఎందుకో నారిగాడు నిజమే చెబుతున్నా డనిపించింది. డి. ఎస్. పి. రాఘవరావుకి చాలా సేపు ఆలోచించి చివ్వు డిగ్గరికి పడిచాడు. జిల్లా కేంద్రం వైపు వెళ్ళిన జీపు పదు నాటి కల్లా పల్లెను తిరి గొచ్చింది.

• • •

రాఘవరావు కూర్చున్న కుర్చీలో హోం మంత్రి గారు కూర్చున్నారు. ఎదురుగా ఉన్న స్టీల్ గ్లాసుతో రెవిన్యూ మంత్రిగారు మజ్జిగ దాహం పుచ్చుకున్నారు. అక్కడే ఉన్న టేబుల్ మీద దేవాదాయ శాఖ మంత్రిగారు టిఫిన్ తిన్నారు. ఒకసారి స్పీకర్ గారు పక్కనే ఉన్న సోఫాలో కునికిపాట్లు పడ్డారు. అంతెందుకు మొన్నొచ్చినప్పుడు ముఖ్యమంత్రిగారు చలమయ్యగారు కూర్చున్న వాలు కుర్చీలో సూర్చి వోయి కర్రహాడి పోయి జారి పడ్డారట.

చలమయ్య పూర్వమైన మాటలకు రాఘవరావు తొణక లేదు బెణక లేదు. మళ్ళీ అందుకున్నాడు కలెక్టరుగారి కూతురు పెళ్ళి ఖర్చు అనే ఇస్తే కున్నాడు. ఎస్. పి. గారి మూడో కొడుకుని మద్రాసులో మెడిసిన్ చదివిస్తున్నాడు. తాశీల్దార్‌గారి బమ్మరిది వడుస్తున్న పంచదార ఫ్యాక్టరీ నిజానికి తనదే. అంతెందుకు జిల్లాలో ప్రతి ఆఫీసరు పెన్షనుకి తద్దినాలన్నీ తనే పెట్టేస్తున్నాడు. ఇంతకీ మీ రేమంటా రడిగాడు రాఘవరావుని చలమయ్య.

"సర్వసానికి నేను కొత్తవాణ్ణి. అంతా మీ ఇష్టం. అయినా నే నొక్కణ్ణే రాలేదు. మీ ఇంటిని చుట్టుముట్టిన రెండొందల పోలీసులు, బయట జీపులో కూర్చున్న ఆరుగురి ఆఫీసర్లలో ఒక మేజిస్ట్రేట్, ముగ్గురు అవినీతి నిరోధకశాఖ వారు, ఇద్దరు రెవిన్యూ అధికార్లు ఉన్నారు. వాళ్ళతోనూ బేరం కుదుర్చుకోండి పిలుస్తాను" అని విజిల్ వేశాడు డి. ఎస్. పి. రాఘవరావు.

బిక్క చచ్చిపోయిన చలమయ్య కుర్చీ కటుక్కు పోయాడు.

* * *

పాలెం గట్టమీద పోలీసులు లాఠీలతో, తుపాకులతో గస్తీ తిరుగుతున్నారు.

"పీట్లో యిల్లు కట్టుకున్నోడికి మొసలితో యిరోధం కూడదంటారు పెద్దోళ్ళు. అందుకనే యిన్నాళ్ళు నోరు మూసుకున్నాం. మనుబుకోడం తెలిసి మొసలి ఒడ్డుకు పడిపోయి పూరి పూరకుక్కలకు కూడా లోకువై పోవాది. నా కిన్నాళ్ళు తెలిసిన పోలీసోడు లాఠీ దెబ్బలు కొట్టేవాడు. నా కొచ్చిన భయం మేమీ లేదు. నా కిచ్చిన భూమి దున్నుకోండి. నా సేనాలకు నా పేరా అన్నని నా సేతి పాలెం దున్నేటప్పు పోలీసోళ్ళే యిప్పుడే నాటుతున్నా.

ఎన్నాళ్ళ నుంచో వాకండి నోళ్ళకు పట్టే నాటుతోనే ఎవ తేవ కొచ్చినోళ్ళను ఇంటన్నే వాదించిన నిరు సేతల్లో నూపించేమ. ఇన్నోడి పైన నేటు లెక్కతున్నా. ఇక తేవిగా చెప్పలేను. వినాగోడికి బెల్లం పెట్టేనట్టుంది నాకు" అన్నాడు చంద్రయ్య తాల ఆనంద భాష్పాలు రాలుస్తూ, తన చేతికి నాగలి అందిస్తున్న డి. ఎస్. పి. రాఘవరావుతో. ✱